

ПРОБЛЕМА РАЗВИТИЯ ИННОВАЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ УЧИТЕЛЯ В НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКОЙ РЕЦЕПЦИИ

И.Б.Спивакова

Аннотация. Модернизация современного школьного образования требует от каждого учителя выполнение функций инноватора, способного в ежедневной работе внедрять новейшие идеи, концепции, методики обучения. В статье анализируется инновационная деятельность учителя в условиях изменений, модель инновационной деятельности учителя, которая рассматривается как целостная система проявления черт личности, способствуют развитию инновационной деятельности в общеобразовательном учебном заведении.

Ключевые слова: инновации, инновационная педагогическая деятельность, профессионально значимые качества педагога, критерии и показатели.

PROBLEM DEVELOPMENT OF INNOVATIVE ACTIVITY OF THE TEACHER IN SCIENTIFIC RECEPTION

I. B. Spivakova

Abstract. Modernization of the modern school requires each teacher perform functions innovator, capable in their daily work to implement new ideas, concepts, methods of teaching. The article analyzes the innovative activity of the teacher in the conditions change, the model teacher innovation, which is seen as a holistic system manifestations of personality traits contribute to the development of innovative activity in secondary schools.

Keywords: innovation, innovative educational activities, professionally significant qualities of the teacher, criteria and indicators.

УДК: 377.8:349.243:167.7

ПРОВІДНІ ПРИНЦИПИ ПРОЕКТУВАННЯ ПРОЦЕСУ ЦІЛЕСПРЯМОВАНОГО ФОРМУВАННЯ САНІТАРНО-ГІГІЄНИЧНОЇ КУЛЬТУРИ У СТУДЕНТІВ АГРОЕКОЛОГІЧНОГО КОЛЕДЖУ

А. М. СУК, аспірантка кафедри методики навчання
та управління навчальними закладами

Національний університет біоресурсів і природокористування України
E-mail: ainales@list.ru

Анотація. У статті обґрунтовано проблему вдосконалення проектування процесу формування санітарно-гігієнічної культури у студентів агроєкологічного коледжу. На основі умов конкретного педагогічного проектування розроблено сім принципів проектувальної діяльності.

Ключові слова. Умови проектування, принципи здійснення проектувальної діяльності, студенти агроєкологічного коледжу.

© А. М. Сук, 2016

Актуальність (Introduction). Сучасний стан здоров'я нації спонукає всі прогресивні сили суспільства до активізації здорового мислення і пошуку шляхів здорового способу життя. Дослідженнями встановлено, що здоров'я людини лише на 7-8% залежить від успіхів охорони здоров'я і більш ніж на 60% від способу життя. Здоров'я - це політика, в якій закладено наше майбутнє. Все це підтверджує необхідність цілеспрямованого управління здоров'ям. Перед педагогами, батьками та громадськістю стоїть завдання виховання здорового покоління. Погіршення показників здоров'я молодіжного контингенту населення країни ставить перед адміністрацією закладу проблему пошуку нових, більш сучасних, доступних і ефективних форм і методів роботи, при яких освіта сприятиме формуванню культури здоров'я, а не його втрати. Тому в якості основи нашої діяльності зі здоров'язбереження стала розробка моделі, що сприятиме формуванню санітарно-гігієнічної культури у студентів агроєкологічного коледжу.

Мета (Purpose). Метою даного моделювання є організація такого навчально-виховного простору, в якому будуть формуватися індивідуально-психологічні та спеціальні здібності студентів до самоорганізації, саморозвитку і самопізнання в нових освітніх та інших системах. Модель навчально-виховного процесу включає в себе: організацію стабільного функціонування всіх компонентів освітнього простору, забезпечує засвоєння студентами теоретичних основ саморозвитку, самовизначення, самопізнання, а значить формування досвіду діяльності з розвитку особистості студента; створення полікультурного, розвиваючого середовища, вироблення й засвоєння всіма учасниками навчально-виховного процесу основоположних особистісних цінностей, що забезпечують акмеологічний саморозвиток людини; здійснення педагогічної підтримки і супроводу розвитку студента, що реалізуються за його активної участі, що володіє навичками самооцінки і саморегуляції; розширення педагогічного простору освітнього закладу за рахунок встановлення відносин з різними соціальними інститутами, органічного поєднання можливостей основної та додаткової освіти, створення системи взаємодії з працівниками коледжу, як референтною групою спілкування.

Методи (Methods). У процесі дослідження застосовано наступні методи: аналіз, синтез, узагальнення, систематизація, моделювання.

Результати (Results). Санітарно-гігієнічна культура студентів агроєкологічних коледжів - це частина їх загальної культури, що відображає ціннісне ставлення до збереження та зміцнення свого здоров'я, володіння певним рівнем знань про здоровий спосіб життя, його основні характеристики, а також володіння вміннями та навичками направлених на покращення умов навколишнього середовища.

Засвоєння санітарно-гігієнічної освіти в агроєкологічній галузі передбачає формування у студентів установок на:

- усвідомлення і утвердження пріоритету здоров'я та здорового способу життя як однієї з найважливіших умов нормального функціонування організму;
- пізнання особливостей організму в умовах зміни факторів навколишнього середовища;
- зміна ставлення людини до свого здоров'я, відмова від шкідливих звичок, нормування шкідливого впливу умов праці, побуту на організм, співвідношення своїх потреб з можливостями навколишнього середовища;
- культивування гуманного ставлення до людини та навколишнього середовища, що сприяє більш повному розвитку особистості;

- виконання практичних дій щодо поліпшення стану факторів навколишнього середовища, вміння взяти під свій контроль і регулювати всі основні процеси життєдіяльності на різних рівнях.

Таким чином, визначилася пріоритетна мета моделі - формування культури здоров'я як основи для зниження впливу на них негативних факторів (несприятлива екологічна ситуація, падіння життєвого рівня більшості сімей, зниження початкового рівня здоров'я студентів та ін).

Існують і інші вимоги до моделі: по-перше, вона повинна відобразити ступінь цілісності процесу або явища; по-друге, дати опис умов і засобів його протікання; по-третє, вона повинна будуватися структурно. У зв'язку з останнім вимогою виникає необхідність виділення компонентів процесу або явища, а також їх взаємозв'язків і взаємозалежностей. З цього випливає можливість побудови структурної моделі навчально-виховного процесу в системі освіти, як сукупності компонентів середовища і їх взаємозв'язку.

При моделюванні освітньо-розвиваючого простору, необхідно виділити компонент середовища. Оскільки ми розуміємо основну функцію навчання і виховання як стимулювання саморозвитку студента, то та ж функція має бути представлена і в моделі навчально-виховного процесу освітнього закладу.

Серед найбільш значущих компонентів навчально-виховного процесу, крім суб'єктів системи освіти, ми виділяємо просторово-предметну, соціально-контактну та інформаційну компоненти середовища[1].

Просторово-предметна компонента включає в себе матеріальне оточення - архітектура навчальних корпусів і дизайн навчальних приміщень, планування містечка освітнього закладу, можливість і широта просторових переміщень в них суб'єктів освіти, а також матеріальні умови життя та навчання (одяг, харчування, навчальні посібники, обладнання тощо)

Соціально-контактна частина середовища включає: особистий приклад оточуючих, їх культуру, досвід, спосіб життя, діяльність, поведінку, взаємини; установи, організації, групи та їх представників, з якими людині реально доводиться взаємодіяти; пристрій групи, класу (свого) і колективів, з якими контактує навчається, реальне місце даного учня в структурі «свого» класу, включеність його в інші групи, класи і угруповання.

Інформаційна частина включає: правила внутрішнього розпорядку; «Не-писані закони», традиції даного суспільства; правила особистої та громадської безпеки; засоби наочності, реклами, будь-які ідеї, виражені в тій чи іншій формі; вимоги, накази, поради і т.д., тобто персонально адресовані впливу[2].

Під здоров'язберігаючим педагогічним процесом ми розуміємо педагогічний процес, в основі якого лежить здоров'язберігаючий (валеологічний) принцип.

Перехід на нову гуманістичну парадигму педагогічного знання вимагає розгляду педагогічного процесу як ціннісно-орієнтованої взаємодії обох його суб'єктів - викладача та учнів - як живих сформованих і живуть "підсистем", з вже наявним у кожного до входження в заданий освітній простір мінливим особистісним (суб'єктним) досвідом, що включає вже сформоване структуроване знання, і живе, трепетне, "олюднене" знання. Г.А. Засобіна в логіці особистісно-орієнтованого підходу визначає педагогічний процес як складну багатогранну розвивається (динамічну) систему, в центрі уваги якої людина у всьому різноманітті його проявів, самостійно вибирає стратегію свого життя і діяльності, узгоджує свої наміри з іншими, що дозволяє іншим бути вільними

настільки, наскільки сам відчуває себе вільним. Ми візьмемо це поняття за основу, так як воно найбільш гармонійно відображає необхідність і можливість реалізації педагогічного процесу з позиції здоров'язбереження.

Принципове значення має визначення поняття культури здоров'я, оскільки являє собою категорію, що співвідноситься і з філософськими ідеалами - уявленнями про гідний спосіб життя людини, і з соціальними потребами і можливостями суспільства на кожному конкретному його етапі, і з медичними критеріями оцінки здоров'я, причому не тільки фізичного, а й психічного, морального. В.Н. Максимова пропонує визначення культури здоров'я з позицій нової галузі науки - акмеології. "З позицій акмеології, культура здоров'я - це гнучкий індивідуальний спосіб успішної життєдіяльності відповідно до мінливих рівнями біологічного і соціального розвитку людини, на основі пріоритету ціннісно-сислової установки на здоров'я і з метою соціальної адаптації та творчої самореалізації особистості". Показниками культури здоров'я є відсутність шкідливих звичок, рухова активність, раціональне харчування, прагнення до духовно-морального вдосконалення і реалізації творчого потенціалу, контроль за середовищем життєдіяльності, оздоровчі процедури, медичний контроль, дотримання правил особистої та громадської гігієни, контроль сексуальних взаємин і міжособистісних відносин, оволодіння прийомами психічної саморегуляції.

Санітарно-гігієнічна культура як категорія має складні складові. Вивчення літератури (В.І. Андрєєв, Е.Н. Вайнер, Є.І. Кальченко І.С. Соколов, Я.М. Трахтман) дозволило виявити її важливі елементи: санітарно-гігієнічні, біологічні, медичні, валеологічні знання; інтелектуальні та практичні вміння; санітарно-гігієнічне мислення; культура ціннісних відносин і емоційно-вольових проявів; уявлення про загальноприйнятні (включаючи народні) санітарно-гігієнічні норми і традиції, які в цілому повинні виявлятися у відповідальному ставленні до середовища життя і здоров'я.

Особливо важливу роль у формуванні санітарно-гігієнічної культури відіграють системи ціннісних орієнтації. Система ціннісних орієнтації в контексті агроекологічної освіти, на наш погляд, може включати такі елементи, як:

- орієнтація на реалізацію своєї ролі в пізнанні та поліпшенні довкілля та в розумінні її впливу на здоров'я людини;
- орієнтація на задоволення потреб у спілкуванні, обміні інформацією щодо санітарно-гігієнічної ситуації на локальному, регіональному та глобальному рівнях;
- орієнтація на саморозвиток творчої індивідуальності при аналізі та співвідношенні культури збереження довкілля народами в місцевості проживання, регіоні, країні та світі в цілому;
- орієнтація на самореалізацію особистості, починаючи з вивчення і перетворення санітарно-гігієнічної ситуації у своїй місцевості, регіоні і закінчуючи вибором професії, пов'язаної з діяльністю, спрямованою на підтримку і поліпшення санітарно-гігієнічних умов життя в даній місцевості;
- орієнтація на визнання здорового способу життя, дотримання санітарно-гігієнічних норм і правил в якості основ фізичного та психічного здоров'я.

Проектування індивідуальних програм здорового способу життя людини - це розробка і застосування індивідуальних механізмів самозахисту людини від руйнуючих факторів мікро- і макросфери його життєдіяльності (сімейної, робочої, громадської, екологічної та ін.), посилюючи внесок у створення ком-

фортного середовища спілкування і праці [3].

Моделювання санітарно-гігієнічної культури в освітньому просторі агроєкологічного коледжу було здійснено нами у відповідності з наступними принципами:

- *Здоров'язберігаючий* - визначення освітніх і виховних завдань з урахуванням особливостей стану здоров'я та можливостей дітей; приведення змісту педагогічної та медичної практики у відповідність з цими особливостями; забезпечення освітньо-виховного процесу не тільки як процесу засвоєння дітьми необхідних знань, умінь і навичок, але і як комплексу заходів щодо зміцнення їх здоров'я; використання педагогіки оздоровлення;

- *Дотримання принципу природовідповідності* при побудові виховно-освітнього процесу (режим, рухова активність, психологічний комфорт, харчування); моніторинг стану здоров'я дітей як основа зміни освітньо-виховного процесу; забезпечення системи повноцінного збалансованого харчування дітей з урахуванням особливостей стану їх здоров'я;

- *принцип орієнтації на самоорганізацію студентів* надасть можливість створення в агроєкологічному коледжі організаційно-педагогічних, матеріально-технічних, санітарно-гігієнічних та інших умов здоров'язбереження, що враховують індивідуальні показники стану здоров'я вихованців; пріоритетними компонентами у виховно-освітньому процесі повинні виступати самореалізація, саморозвиток і творчість людини, що знаходяться в гармонії з руховою активністю.

- *Принцип гуманізму* розглядається нами як провідний, бо сучасна освіта базується якраз на засадах гуманізму. В освітньому процесі принцип гуманізму реалізується через гуманізацію освіти, яка передбачає поширення й утвердження гуманістичних принципів, упровадження у взаємодію між людьми, між людьми і природою.

В Україні, починаючи з перших освітніх нормативних документів, де закладені основи гуманізації освіти, принцип гуманізму розглядається як провідний для реформування освіти. На цьому принципі як одному з фундаментальних базується цілісна система національного виховання.

Без застосування принципу гуманізму неможливою була б теоретико-методологічна розробка особистісно орієнтованого навчання в Україні [4].

- *Принцип культуровідповідності* передбачає залучення особистості до питань здоров'я в різних сферах культури (духовної, інтелектуальної, побутової, фізичної тощо), що дозволяє говорити про культуру здоров'я. Як зазначає О. Бондаревська, принцип культуровідповідності передбачає відношення між вихованням і культурою як середовищем, де розвивається особистість.

- *Застосування принципу превентивності* у процесі розробки і реалізації педагогічної системи формування санітарно-гігієнічної культури у студентів агроєкологічного коледжу викликане тим, що окремі знання, вміння, навички, які стосуються збереження, зміцнення та формування здоров'я, студент отримує і засвоює упереджено, а не в конкретний момент його життя, коли в цьому є необхідність.

- *Принцип соціальної відповідності* - створення матеріально-технічного, змістовного та інформаційного забезпечення для роботи з залученням вихованців до здорового способу життя; розвиток організаційного, програмного забезпечення додаткової освіти вихованців в аспектах здоров'язбереження, їх відпочинку, дозвілля;

Висновки і перспективи (Discussion). Таким чином, виходячи з мето-

дологічних основ, відповідно до умов проектування системи формування санітарно-гігієнічної культури у студентів агроекологічного коледжу обґрунтовано сім принципів здійснення цієї проектувальної діяльності. Системна інтеграція діяльнісного, особистісно орієнтованого й компетентнісного підходів, що покладена в основу цих принципів, радикально впливає на технологію проектування і сприяє розробці проекту, спрямованого на підготовку компетентних працівників агроекологічної галузі .

Список використаних джерел

1. Брюханова Н.О. Основи педагогічного проектування в інженерно-педагогічній освіті : [монографія] / Н.О. Брюханова. - Харків: НТМТ, 2010. - 438с.
2. Гурье Л.И. Проектирование педагогических систем: [Электронный ресурс]: учеб. пособие / Лилия Из- майловна Гурье. - Казань. - Казан. гос. техн. ун-т, 2004. - 212 с. - URL : <http://www.pedlib.ru/Books/1/0222/index.shtml> (15.01.08).
3. Єжова О.О. Ефективність педагогічної системи формування ціннісного ставлення до здоров'я в учнів професійно-технічних навчальних закладів / Єжова О. О. // Педагогіка здоров'я : зб. наук. праць Всеукр. наук.-практ. конф., присвяченої Міжнародному Дню здоров'я 7 квітня 2012 року / за заг. ред. О. М. Микитюка. – Харків : ХНПУ ім. Г. С. Сковороди, 2012.
4. Карпенко Г.И. Гуманизм педагогической мысли в Украине / Г. И. Карпенко, С. И. Кривчик // Вісник Придніпровської державної академії будівництва та архітектури. – Дніпропетровськ :, 2011. – № 1–2. – С. 112–118.

References

1. N.O. Brukhanov Fundamentals of educational planning in engineering and teaching of education are: [monograph] / N.O. Brukhanov. - Kharkov: NTMT, 2010. - 438 p.
2. Hure L.I. Designing of Teaching: [Electronic resource]: Textbook. posobyie / Lily Yz- maylovna Hure. - Kazan. - Kazan. state. techn. University Press, 2004. - 212 p. - URL: <http://www.pedlib.ru/Books/1/0222/index.shtml> (15.01.08).
3. Yezhov A.A. Efficiency educational system forming value attitude to health in students of vocational schools / Yezhov A.A. // Health Pedagogy: Coll. Science. works of All-Ukrainian. nauk. and practical. Conf., dedicated to the International Health Day April 7, 2012 / under total. Ed. A. Mykytyuk. - Kharkov: HNPU them. GSSkovoroda, 2012.
4. Karpenko GI Humanism pedahohycheskoy thoughts in Ukraine / G.I. Karpenko, S.I. Kryvchyk // Bulletin of the Dnieper State Academy of Construction and Architecture. - Dnepropetrovsk: PSABA, 2011. - № 1-2. - S. 112-118.

ВЕДУЩИЕ ПРИНЦИПЫ ПРОЕКТИРОВАНИЯ ПРОЦЕССА ЦЕЛЕНАПРАВЛЕННОГО ФОРМИРОВАНИЯ САНИТАРНО- ГИГИЕНИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ СТУДЕНТОВ АГРОЭКОЛОГИЧЕСКОГО КОЛЛЕДЖА

А. М. Сук

Аннотация. В статье обоснована проблема совершенствования проектирования процесса формирования санитарно-гигиенической культу-

ры у студентов агроэкологического колледжа. На основе условий конкретного педагогического проектирования разработаны семь принципов проектной деятельности.

Ключевые слова. Условия проектирования, принципы осуществления проектной деятельности, студенты агроэкологического колледжа

THE GUIDING PRINCIPLES OF THE DESIGN PROCESS OF THE PURPOSEFUL FORMATION OF THE SANITARY-HYGIENIC CULTURE AMONG THE STUDENTS OF COLLEGE OF AGRO-ECOLOGICAL

A.M. Suk

Abstract. The article rightly problem of improving the design process of forming sanitary culture among students agroecological college. Based on conditions specific pedagogical design developed seven principles of design activity.

Keywords. Terms of design, the design principles of activity of college students agroecological

УДК 374–044.352

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ВИХОВАННЯ ТОЛЕРАНТНОСТІ В МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У ПОЗАУРОЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

I. Г. СУХОПАРА, викладач кафедри
початкової освіти та методик гуманітарних дисциплін
*Педагогічний інститут Київського університету
імені Бориса Грінченка*

Анотація. У статті охарактеризовано педагогічні умови виховання толерантності в молодших школярів у позаурочній діяльності: підготовка вчителів початкової школи до виховання толерантності в учнів молодшого шкільного віку; організація толерантного виховного середовища в навчальному класі; змістове й методичне забезпечення означеного процесу; залучення учнів початкової школи до різних видів спільної діяльності, спрямованої на виявлення толерантності.

Ключові слова: педагогічні умови, толерантність, виховання толерантності, молодші школярі, позаурочна діяльність.

Актуальність (Introduction). Складні політичні, економічні, соціальні умови загострили перед багатьма державами, і зокрема Україною, питання про співіснування різних культур, народів, націй, релігій, політичних партій на основі взаєморозуміння, миру, толерантності. Актуальною постає проблема виховання толерантності як цінності, норми спілкування і поведінки, загальнолюдської якості.

Завданням початкової освіти визначається виховання толерантної особистості, яка впевнена у собі, приймає і поважає погляди інших, вміє будувати стосунки на основі розуміння, злагоди, компромісу.

Аналіз останніх досліджень та публікацій (Analysis of recent researches and publications). У сучасній педагогічній науці проблема вихо-